

Dosarul nr. 3ra-224/22
2-20062258-01-3ra-25022022

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (jud.: V. Dodon)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud.: A. Minciuna, Vl. Clima, E. Palanciuc)

Î N C H E I E R E

01 iunie 2022

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Tamara Chișca-Doneva
Iurie Bejenaru
Aliona Miron

examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Nina Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea răspunsului și obligarea recalculării pensiei,

împotriva deciziei din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul depus de Nina Arabadji, a fost casată hotărârea din 02 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani și s-a emis o hotărâre nouă prin care a fost admisă acțiunea depusă de Nina Arabadji,

c o n s t a t ă :

La 09 iunie 2020, Nina Arabadji a depus acțiune în contencios administrativ împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale solicitând anularea răspunsului (deciziei) nr.A-667/20, A-1043/20 din 28 mai 2020 a Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la refuzul recalculării și achitării pensiei în cuantum de 80% în dependență de majorarea salariului de funcție al judecătorului în conformitate cu salariul mediu pe economie începând cu 01 aprilie 2015 și pe viitor, ținându-se cont de modificările legislației în cazul majorării generale a salariului de funcție a judecătorului; obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să emită hotărârea cu privire la recalcularea și achitarea pensiei în cuantum de 80% în dependență de majorarea salariului de funcție al judecătorului în conformitate cu salariul mediu pe economie începând cu 01 aprilie 2015 și pe viitor, ținându-se cont de modificările legislației în cazul majorării generale a salariului de funcție a judecătorului.

În motivarea acțiunii reclamanta Nina Arabadji a indicat că, potrivit prevederilor art.164-165,167-168 din Codul administrativ, procedura prealabilă a fost respectată, fiind adresată o cerere la Casa Teritorială de Asigurări Sociale s. Râșcani, mun. Chișinău la 05 mai 2020, iar răspunsul de refuz în recalcularea pensiei a fost recepționat la 09 martie 2020.

Ținând cont de dispoziția Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova nr.1 din 18 martie 2020, în conformitate cu art.22 din Legea nr.212/2004

privind regimul stării de urgență, de asediu și de război, art.2 din Hotărârea Parlamentului nr.55/2020 privind declararea stării de urgență, punctelor 6, 7, 8 și 9 din Regulamentul Comisiei pentru Situații Excepționale a Republicii Moldova, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.1340/2001, conform cărora pe durata stării de urgență termenele de prescripție și termenele de decădere de orice fel au fost suspendate pe toată durata stării de urgență instituite potrivit Hotărârii Parlamentului nr.55 din 17 martie 2020, la data de 21 mai 2020 s-a adresat către Casa Națională de Asigurări Sociale cu cerere prealabilă, iar la 02 iunie 2020 a recepționat răspunsul (decizia) nr.A-667/20, A-1043/20 din 28 mai 2020. Astfel, termenul de înaintare a acțiunii în contencios administrativ, prevăzut de art.209 din Codul administrativ, a fost respectat.

Reclamanta consideră răspunsul (decizia) nr.A-667/20, A-1043/20 din 28 mai 2020 a Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la refuzul la recalcularea și achitarea pensiei ca fiind un act administrativ individual defavorabil ilegal, emis cu încălcarea normelor de drept material.

Reclamanta a menționat că, prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.303 din 08 octombrie 1996 a fost numită în funcția de judecător la Judecătoria Râșcani, mun. Chișinău, începând cu 08 octombrie 1996 pe un termen de 5 ani, iar prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr.291 din 30 octombrie 2001 a fost numită în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă. La moment activează în calitate de judecător la Judecătoria Chișinău, sediul Centru cu gradul 3 de calificare având un stagiul de judecător de 23 de ani.

Reclamanta a mai indicat că, în conformitate cu legislația în vigoare, începând cu 08 aprilie 2009, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80% din salariul lunar al judecătorului Judecătoriei, însă din motive (cunoscute) pensia nu i-a fost achitată în cuantumul stabilit.

În susținerea motivelor invocate specifică prevederile legale, care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, și anume, Legea cu privire la statutul judecătorului nr.544-XIII din 20 iulie 1995 și Legea privind sistemul public de pensii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998, cu ulterioarele modificări.

Reclamanta reiterează că, modul de calculare a pensiei unui judecător, care beneficiază de acest drept, a fost reglementat de art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și art.461 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii.

A mai indicat că, prin hotărârea Curții Constituționale nr.27 din 20 decembrie 2011, art.461 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, cât și art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului au fost declarate neconstituționale, iar prin Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 a fost abrogat art.461 din Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii și a fost modificat art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului.

Notează că, prin Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, alin.(1) art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului s-a obținut următorul cuprins: (1) judecătorul care a atins vârsta de 50 ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni a activat în funcția de judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în proporție de 55% din salariul mediu lunar, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani – de 3%, dar în total nu mai mult de 80% din salariul mediu lunar. Pensia

judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Dispoziția art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, statuează clar că pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, fără careva limitări și fără ca legislatorul să facă diferența între judecătorii aflați în funcție și cei demisionați. La adoptarea acestei legi, legislatorul s-a ghidat de Hotărârea Curții Constituționale nr.4 din 27 ianuarie 2000, prin care s-a statuat că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea cu privire la statutul judecătorului, întru respectarea principiului respectării drepturilor dobândite anterior în mod licit. Pensia achitată urmează a fi calculată reieșind din cuantumul dreptului patrimonial dobândit, adică din mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, fără anumite limitări.

Reclamanta a făcut referire la art.4 alin.(4) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 cu privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată la 1 decembrie 2018), potrivit căreia salariul de funcție al judecătorului din cadrul instanței judecătorești se stabilește în cuantum de: 3,5 salarii medii pe economie pentru judecătorul care are o vechime în muncă în funcția de judecător de peste 12 ani.

În conformitate cu art.10 din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, prevederile art.4 din prezenta lege se pun în aplicare după cum urmează:

a) de la 1 ianuarie 2014, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 80% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4;

b) de la 1 aprilie 2015, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum de 90% din salariile de funcție prevăzute la articolul 4;

c) de la 1 aprilie 2016, salariile de funcție ale judecătorilor vor fi plătite în cuantum deplin conform articolului 4.

Prin hotărârile Guvernului nr.1000 din 13 decembrie 2013, nr.974 din 04 decembrie 2014, nr.879 din 23 decembrie 2015, nr.1233 din 09 noiembrie 2016, nr.54 din 17 ianuarie 2018, s-a aprobat cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2014 - 4 225,00 lei, pentru anul 2015 - 4 500,00 lei, pentru anul 2016 în mărime de 5 050,00 lei, pentru anul 2017 - 5 600,00 lei, pentru anul 2018 în mărime de 6 150,00 lei pentru utilizare în modul stabilit de legislație.

Potrivit Legii privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar nr.270 din 23 noiembrie 2018, în vigoare din 01 decembrie 2018 salariul judecătorului cu vechimea în muncă în funcția de judecător constituie 22 450,00 lei, (coeficientul de salarizare 8,98 x 2500) + 300 lei gradul III de calificare, în total 22 750,00 lei.

Prin prisma prevederilor art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, pensia judecătorului se calculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, fără careva limitări, coroborate cu art.4 alin.(4) lit.b), potrivit căreia, salariul reclamantei constituie 3,5 salarii medii pe economie: începând cu 1 ianuarie 2014 - 11 830,00 lei, (80% din 14 787,50 lei), iar pensia în cuantum de 80% din suma salariului constituie 9 464,00 lei; începând cu 1 aprilie 2015 - salariul constituie 14 175,00 lei (90% din 15 750,00), iar pensia urma să fie achitată în cuantum de 80% din salariu, adică 11 340,00 lei; începând cu 1 aprilie 2016 - salariul constituie 17 675,00 lei (100%), iar pensia urma să fie achitată în cuantum de 80% din salariu, adică 14 140,00 lei; începând cu 1 ianuarie 2017 - salariul constituie 19 600,00 lei (100%), iar pensia urma să fie achitată în cuantum de 80% din

salariu, adică 15 680,00 lei; începând cu 1 ianuarie 2018 - salariul constituie 21 525,00 lei (100%), iar pensia urma să fie achitată în cuantum de 80% din salariu, adică 17 220,00 lei; începând cu 1 decembrie 2018 salariul constituie 22 750,00 lei, iar pensia urma să fie achitată în cuantum de 80% din salariu, adică 18 200,00 lei.

În situația în care salariul judecătorilor în această perioadă (1 aprilie 2015- 2020) s-a modificat, respectiv și pensia urma a fi plătită în cuantum de 80% din salariul de funcție stabilit, însă contrar prevederilor menționate pensia se achită până în prezent în mărime de 9 464,00 lei.

Reclamanta a mai indicat că, că prevederile legale cuprinse în art.III din Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, potrivit căreia judecătorii care beneficiază de plata pensiei, dar continuă să activeze în funcția de judecător vor primi pensie în mărimea stabilită până la data intrării în vigoare a prezentei legi, urmează a fi aplicată în coroborare cu dispozițiile art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului, care a suferit modificări tot prin Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 și care are următorul cuprins: pensia judecătorului se recalculează ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu.

Art.III Legea nr.60 din 4 aprilie 2014, nu se atribuie la Legea cu privire la statutul judecătorilor, legislatorul omițând să indice care lege a fost modificată prin această normă.

Având în vedere principiul de bază, consfințit de Curtea Constituțională în hotărârile sale adoptate pe acest subiect, potrivit cărora asigurarea cu pensii a judecătorilor este reglementată prin acte juridice speciale și obligatorii care sunt: Legea nr.544-XII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și Legea nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, art.III vizat supra, nu poate fi aplicat separat. Or, tratarea în alt mod a prevederilor legale în baza cărora judecătorii aflați în funcție au dreptul de a primi pensia în raport cu salariul lunar al judecătorului în exercițiu, ar contraveni Constituției RM, cât și tratatelor internaționale în domeniul dat. Diminuarea cuantumului pensiei calculate, precum și restricțiile la plata pensiilor, stabilite judecătorilor în modul prevăzut în lege, contravin art.6, 43, 47, 54 și 116 din Constituția RM, principiilor fundamentale despre independența organelor judiciare, consfințite în Rezoluțiile Adunării Generale a ONU nr.40 din 29 noiembrie 1985 și nr.146 din 13 decembrie 1985, precum și în Carta Europeană cu privire la statutul judecătorului, potrivit căreia cuantumul pensiei judecătorului trebuie să fie cât de apropiat posibil de nivelul ultimei sale remunerări.

În completarea argumentelor aduse în acțiune, reclamanta a mai menționat că, dreptul la pensie l-a dobândit începând cu data de 08 aprilie 2009, în condițiile art.32 alin.(1) din Legea nr.544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, care prevede recalcularea pensiei în funcție de salariul judecătorului în exercițiu și prevederile normative sus-menționate, adoptate ulterior, nu pot diminua conținutul dreptului la pensie, urmând să beneficieze de dreptul la pensie în condițiile în care a fost dobândit, adică cu dreptul la recalculare. Pe lângă acestea, Curtea Constituțională în hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011, la aprecierea corespunderii prevederilor legale cu garanțiile dreptului de proprietate, statuate de art.46 din Constituție, în paragrafele 77-80, cu referire la prevederile art.4 din Constituție, ținând cont de prevederile Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, a reținut că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres

în Convenția Europeană, totuși cuprinde în domeniul său de aplicare protecția socială, incluzând în sine asistența socială și cea medicală.

În pct.79 al hotărârii nominalizate, Curtea Constituțională a conchis că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 din Constituție și respectiv de art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică.

Indică că, un asemenea drept social l-a dobândit legal, odată cu stabilirea pensiei pentru vechimea în muncă de judecător.

Reclamanta a mai notat că, argumentul Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că, dreptul la recalcularea pensiei este rezervat doar judecătorilor demisionați și judecătorilor eliberați din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă, este neîntemeiat, or, dreptul la pensie l-a dobândit anterior operării modificărilor și completărilor în cauză, iar o lege ulterioară nu poate diminua conținutul unui drept obținut anterior.

Reclamanta consideră că, răspunsul (decizia) Casei Naționale de Asigurări Sociale nr.A-667/20, A-1043/20 din 28 mai 2020 cu privire la refuzul în recalcularea și achitarea pensiei a fost adoptat cu încălcarea normelor de drept material, deoarece recalcularea pensiei judecătorului urmează să aibă loc reieșind din cuantumul dreptului patrimonial dobândit, iar la caz, ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în funcție, fără careva limitări, începând cu 01 aprilie 2015 și pe viitor, ținându-se cont de modificările legislației în cazul majorării generale a salariului de funcție a judecătorului.

Prin hotărârea din 02 iunie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, a fost respinsă acțiunea înaintată de Nina Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea răspunsului și obligarea la recalcularea pensiei (f.d.53, 65-72).

În consolidarea soluției, prima instanță a constatat că, reclamanta Nina Arabadji nu întrunește una din condițiile exhaustiv prevăzute de dispozițiile art.32 din Legea cu privire la statutul judecătorului, și anume, reclamanta nu a demisionat din funcția de judecător și nu are statutul de judecător eliberat din funcție în legătură cu atingerea plafonului de vârstă.

La 23 iunie 2021, în interiorul termenului prevăzut la art.232 alin.(1) din Codul administrativ, Nina Arabadji a depus cerere de apel nemotivată, iar la 27 octombrie 2021, prin intermediul oficiului poștal, cu respectarea prevederilor art.232 alin.(2) din Codul administrativ, a fost prezentată motivarea apelului, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și pronunțarea unei noi decizii prin care să fie admisă cererea de chemare în judecată (f.d.56, 83-85).

Prin decizia din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, a fost admis apelul depus de Nina Arabadji și s-a casat hotărârea din 02 iunie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani și pe cauza dată a fost emisă o nouă hotărâre, prin care, a fost admisă acțiunea înaintată de Nina Arabadji împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la anularea răspunsului și obligarea la recalcularea pensiei.

S-au anulat actele administrative nr.2450 din 09 martie 2020 și nr.A-667/20; A-1043/20 din 28 mai 2020 privind refuzul recalculării pensiei.

S-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze pensia Ninei Arabadji, în cuantum de 80% în dependență de majorarea salariului de funcție al

judecătorului, în conformitate cu salariul mediu pe economie, începând cu 01 aprilie 2015, ținându-se cont de modificările salariului de funcție al judecătorului.

Fiind învestită cu judecarea cauzei, cu referire la prevederile art.32 alin.(1) din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, art.art.1, 4 alin.(1)-(3), 10 din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (abrogată la 01 decembrie 2018), art.III din Legea nr.60 din 04 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în vigoare la 16 mai 2014, instanța de apel a reținut că, recalcularea pensiei judecătorului urmează să se efectueze reieșind din cuantumul dreptului patrimonial dobândit, la caz, ținându-se cont de mărirea salariului lunar al judecătorului în exercițiu, fără careva limitări.

Astfel, instanța de apel a reținut ca fiind întemeiată cerința reclamantei privind obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să-i recalculeze și să-i achite pensia apelantei Nina Arabadji, în corespundere cu prevederile art.32 alin.(1) din Legea cu privire la statutul judecătorului, în mărime de 80%, reieșind din salariul mediu lunar al judecătorului Judecătoriei în exercițiu.

Referitor la argumentele invocate de Casa Națională de Asigurări Sociale privind faptul că, apelanta Nina Arabadji nu beneficiază de dreptul la recalcularea pensiei, reieșind din salariul judecătorului în exercițiu pentru perioadă dedusă speței, instanța de apel a reținut că, la data intrării în vigoare a Legii nr.60 din 04 aprilie 2014, reclamanta/apelanta Nina Arabadji, deja beneficia de dreptul la pensie în mărime de 80% din salariul judecătorului în exercițiu, prin urmare, norma invocată de Casa Națională de Asigurări Sociale nu este aplicabilă speței, neavând efect retroactiv.

În acest context, instanța de apel a punctat că, Nina Arabadji a obținut un „bun” în sensul art.1 Protocol nr.1 CEDO, adică „un drept”, înainte de adoptarea și intrarea în vigoare a art.III din Legea nr.60 din 4 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, drept ce nu poate fi anulat printr-o normă ulterioară. Or, este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului în procesul adoptării unor legi noi. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.

În acest sens, s-a expus și Curtea Constituțională prin decizia nr.8 din 05 ianuarie 2018, indicând că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 și, respectiv, art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului, în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensia ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei.

Dat fiind faptul că, dreptul social, cu privire la beneficierea de pensie pentru vechime în muncă, inclusiv și recalcularea acesteia, a fost dobândit de către judecătorii în funcție anterior modificărilor din 04 aprilie 2014 (în vigoare din 16 mai 2014) operate la art.32 din Legea nr.544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului, aceste situații juridice urmează a fi analizate prin prisma principiul ultraactivității legii vechi, și anume a art.32 alin.(1) și (3) din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția de până la 16 mai 2014. Faptele juridice încheiate fie, după caz, săvârșite sau produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi nu pot genera alte efecte juridice decât cele prevăzute de legea în vigoare la data încheierii sau, după caz, a săvârșirii ori producerii lor. De altfel, legea nouă nu poate atribui efectele sale proprii situațiilor juridice trecute și nici faptelor juridice din care ele provin, adică nu le poate atribui efecte pe care acestea nu le puteau produce sub imperiul legii sub care s-au format, fie

că este vorba de efecte produse înainte de intrarea în vigoare a legii noi, fie că este vorba de efectele produse după intrarea în vigoare a legii noi.

Colegiul instanței de apel a mai notat că, este bazată pe interpretarea greșită a normelor de drept și poziția Casei Naționale de Asigurări Sociale cu referire la faptul că, odată ce au fost abrogate prevederile art.32 din Legea nr.544/1995, ce admiteau recalcularea pensiei judecătorului ținându-se cont de mărimea salariului lunar al judecătorului în exercițiu sau modificării/creșterii salariului odată cu numirea acestuia în altă funcție superioară celei deținute, pensia judecătorilor care se află în exercițiul funcției, nu mai are fundamentare legală de a fi recalculată odată cu majorarea salariului.

Totodată, instanța de apel a mai reținut în acest sens că, recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă conform salariului judecătorului în exercițiu, precum și plata integrală a acesteia judecătorului care continuă să activeze în această funcție, sunt considerate fapte/situații juridice realizate în întregime înainte de intrarea în vigoare a legii noi, ca urmare a recunoașterii și acordării lor în temeiul art.32 alin.(1) și (3) din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția de până la 16 mai 2014, adică sunt drepturi definitiv câștigate, care sunt protejate de principiul neretroactivității legii.

Or, contrar poziției Casei Naționale de Asigurări Sociale, dispozițiile Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr.60 din 4 aprilie 2014 trebuie interpretate în sensul că, drepturile acordate în temeiul art.32 alin.(1) și (3) din Legea cu privire la statutul judecătorului în redacția de până la 16 mai 2014, vor fi luate în considerare la recalcularea pensiei pentru vechime în muncă a judecătorilor în funcție.

În acest sens, instanța de apel a reținut ca relevante și hotărârile Curții Constituționale, care s-a expus asupra dreptului la pensie a anumitor categorii de salariați, inclusiv și a judecătorilor.

Astfel, prin hotărârea nr.27 din 20 decembrie 2011, Curtea Constituțională a reținut și Recomandarea CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată la 17 noiembrie 2010, la cea de-a 1098-a întâlnire a delegaților miniștri), conform căreia: „Regulile principale ale regimului de remunerare pentru judecători profesioniști trebuie stabilite prin lege. Remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și responsabilităților lor și să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni la orice presiune menită să influențeze deciziile. Trebuie să existe garanții pentru menținerea unei remunerații rezonabile în caz de boală, concediu de maternitate sau de paternitate, precum și pentru plata unei pensii pentru limită de vârstă, care ar trebui să fie raportate în mod rezonabil la nivelul de remunerare a judecătorilor în exercițiu. Trebuie introduse dispoziții legale specifice care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care ar viza în mod specific judecătorii”.

Prin hotărârea nr.4 din 27 ianuarie 2000, Curtea Constituțională a stabilit că, la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, consfințit în Legea cu privire la statutul judecătorului.

În același timp, în jurisprudența Curții Constituționale s-a menționat că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art.46 și, respectiv, art.1 din Protocolul nr.1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei (HCC nr.27 din 20 decembrie 2011).

Prin hotărârea nr.25 din 27 iulie 2017 Curtea Constituțională a stipulat că, stabilirea unor garanții materiale ale independenței judecătorului rezidă, în primul rând, în faptul că, ele trebuie să reflecte înaltul statut al judecătorului. De aceea, garanțiile materiale ale independenței judecătorului, stabilite de stat, trebuie să fie asigurate și să se respecte necondiționat. Este absolut inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului în procesul adoptării unor legi noi.

Mai mult, prin Decizia Curții Constituționale nr.52 din 27 iunie 2017, deși s-a constatat constituționalitatea art.III al Legii nr.60 din 4 aprilie 2014 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în pct.25 s-a indicat expres că, noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai pentru persoanele care au solicitat acordarea pensiei după intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior.

În corespundere cu art.4 alin.(2) din Constituția Republicii Moldova, dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

În acest sens, art.7 din Codul civil, statuează că dacă prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte sunt stabilite alte dispoziții decât cele prevăzute de legislația civilă, se vor aplica dispozițiile tratatului internațional.

În aceasta ordine de idei, instanța de apel a concluzionat asupra necesității admiterii apelului declarat și casării hotărârii instanței de fond, cu pronunțarea în speță a unei noi hotărâri prin care cerințele reclamantei să fie admise.

La 20 ianuarie 2022, prin intermediul poștei electronice, Nina Arabadji a depus cerere prin care a solicitat emiterea deciziei suplimentare la decizia din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău, indicând că, instanța de apel admițând integral acțiunea depusă, nu s-a pronunțat asupra capătului de cerere privind recalcularea pensiei pe viitor, ținându-se cont de modificările legislației în cazul majorării generale a salariului de funcție al judecătorului, solicitată prin cererea din 09 iunie 2020 (f.d.138).

Prin încheierea din 24 ianuarie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost respinsă cererea înaintată de Nina Arabadji privind emiterea unei decizii suplimentare (f.d.145-146).

În consolidarea concluziei instanța de apel a punctat că, în speța dată nu este temei de emiteră a unei decizii suplimentare, având în vedere că cerința reclamantei cu privire la recalcularea pensiei pe viitor, se include în mod implicit, în dispozitivul deciziei Curții de Apel Chișinău, prin care s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze pensia Ninei Arabadji, în quantum de 80% în dependență de majorarea salariului de funcție al judecătorului, în conformitate cu salariul mediu pe economie, începând cu 01 aprilie 2015, ținându-se cont de modificările salariului de funcție al judecătorului.

La 10 decembrie 2021, prin intermediul poștei electronice și prin intermediul oficiului poștal, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a depus recurs nemotivat, prin care a solicitat casarea deciziei din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău cu emiterea unei noi decizii (f.d.133-136).

La 25 februarie 2022, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa Ninei Arabadji copia recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu înștiințarea despre necesitatea prezentării referinței, fapt ce se confirmă prin scrisoarea de însoțire anexată la materialele cauzei (f.d.151), însă plicul a fost returnat în adresa instanței de recurs cu mențiunea factorului poștal „nereclamat” (f.d.153-154) .

Examinând admisibilitatea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată inadmisibilitatea acestuia, din următoarele motive.

În conformitate cu art.246 alin.(1) și (2) lit.e) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă este inadmisibil, recursul se declară ca atare printr-o încheiere. Recursul se declară inadmisibil în special când motivarea recursului nu a fost depusă sau a fost depusă după expirarea termenului prevăzut la art.245 alin.(2).

Conform art.245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar. Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.

Totodată, regulile generale ce țin de calcularea termenelor în materie de contencios administrativ sunt reglementate prin prisma art.195 din Codul administrativ potrivit cărora procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedura civilă, cu excepția art.169–171.

În conformitate cu art.110 din Codul de procedură civilă, termen de procedură este intervalul, stabilit de lege sau de judecată (judecător), în interiorul căruia instanța (judecătorul), participanții la proces și alte persoane legate de activitatea instanței trebuie să îndeplinească anumite acte de procedură ori să încheie un ansamblu de acte.

Conform art.111 alin.(1)-(4) din Codul de procedură civilă, actele de procedură se efectuează în termenul prevăzut de lege. În cazul în care nu este stabilit prin lege, termenul de procedură se fixează de către instanța judecătorească. Termenul de procedură se instituie prin indicarea unei date calendaristice, datei comunicării actului de procedură, a unei perioade sau prin referire la un eveniment viitor și cert că se va produce. În ultimul caz, actul de procedură poate fi efectuat în decursul întregii perioade. Dacă începutul curgerii termenului este determinat de un eveniment sau moment în timp care va surveni pe parcursul zilei, inclusiv de comunicarea actului de procedură, atunci ziua survenirii evenimentului sau a momentului nu se ia în considerare la calcularea termenului. Dacă începutul curgerii termenului se determină prin începutul unei zile, această zi se include în termen.

Articolul 112 Cod de procedură civilă reglementează că, termenul stabilit în săptămâni, luni sau o perioadă care cuprinde mai multe luni (ani, semestre, trimestre) expiră, în cazul prevăzut la art.111 alin.(3), în acea zi a ultimei săptămâni sau ultimei luni care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a survenit evenimentul sau momentul în timp respectiv, iar în cazul prevăzut la art.111 alin.(4), acesta expiră în acea zi a ultimei săptămâni sau ultimei luni care precedă ziua în care, prin denumirea sau numărul ei, corespunde zilei în care a început să curgă termenul.

Dacă ultima zi a termenului este nelucrătoare, acesta expiră în următoarea zi lucrătoare.

Potrivit art.113 din Codul de procedură civilă, dreptul de a efectua actul de procedură încetează odată cu expirarea termenului prevăzut de lege ori stabilit de

instanța de judecată. Nerespectarea termenului atrage după sine decăderea din dreptul de a efectua actul de procedură, dacă legea nu prevede altfel.

Pornind de la prevederile legale menționate supra, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ menționează că termenele procedurale stabilesc regimul optim pentru realizarea justiției, fiind o modalitate de ordonare a realizării acțiunilor procedurale și fortificarea securității raporturilor juridice. Exercitarea unui drept de către titularul său nu poate avea loc decât într-un anumit cadru, prestabilit de legiuitor, cu respectarea anumitor exigențe, căror li se subsumează și instituirea unor termene, după a căror expirare valorificarea respectivului drept nu mai este posibilă.

Potrivit art.223 din Codul administrativ, hotărârile și alte acte de dispoziție prin care se stabilesc termene, precum și numirea ședințelor și citațiile se notifică participanților la proces conform art.96–114.

În conformitate cu art.96 alin. (1) din Codul administrativ, notificările și comunicările către participanții la procedura administrativă se realizează în orice formă de comunicare adecvată, rapidă și eficientă din punctul de vedere al costurilor. Comunicarea prin mijloace electronice are prioritate dacă este adecvată obiectului comunicării și acceptată de participantul la procedură.

Din dispozițiile art.97 alin.(1) și (3) din Codul administrativ, rezultă că, notificarea este comunicarea, dispusă de autoritatea publică, a unui înscris în forma stabilită de prezentul cod. Autoritatea publică poate alege între următoarele forme de notificare: a) notificare prin act de recunoaștere a recepționării; b) notificare prin poștă cu act de notificare; c) notificare prin poștă cu scrisoare recomandată.

Iar, reieșind din prevederile art.109 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, un înscris poate fi notificat prin poștă cu scrisoare recomandată cu aviz de recepție. Pentru probarea notificării este suficient avizul de recepție.

Din actele cauzei cert rezultă că, la 24 noiembrie 2021 Curtea de Apel Chișinău a pronunțat, în ședință publică, dispozitivul deciziei contestate (f.d.113).

Materialele cauzei atestă că, la 30 noiembrie 2021, prin intermediul poștei electronice, Curtea de Apel Chișinău a notificat recurente Casa Națională de Asigurări Sociale copia dispozitivului deciziei din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău (f.d.129).

La 10 decembrie 2021, prin intermediul poștei electronice și prin intermediul oficiului poștal, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova a depus recurs nemotivat, prin care a solicitat casarea deciziei din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău cu emiterea unei noi decizii (f.d.133-136).

Totodată, actele cauzei atestă faptul că, la 19 ianuarie 2022 Curtea de Apel Chișinău a notificat recurente Casa Națională de Asigurări Sociale, prin intermediul poștei electronice, decizia motivată a instanței de apel (f.d.131).

Distinct se reține că, decizia motivată din 24 noiembrie 2021 a Curții de Apel Chișinău a fost publicată pe Portalul Național al Instanțelor: www.instante.justice.md.

Cele menționate supra denotă faptul că, termenul de 30 de zile prevăzut la art.245 alin.(2) din Codul administrativ, pentru prezentarea motivării recursului, a început să curgă începând cu 20 ianuarie 2022, ziua imediat următoare de la data notificării Casei Naționale de Asigurări Sociale a deciziei integrale a Curții de Apel Chișinău și a expirat la 18 februarie 2022.

Cu toate acestea, până la momentul examinării admisibilității recursului, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova nu a depus recursul motivat împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău.

Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție opinează că, reieșind din caracterul devolutiv al recursului, noțiunea de „motivare a recursului” în lato sensu presupune în sine arătarea unor critici, care sunt de natură să facă vizibile netemeinicia hotărârilor contestate. Evidențierea în cererea de recurs a celor mai mici critici de manifestare a dezacordului cu soluțiile pronunțate de instanțele ierarhic inferioare, cu indicarea temeiurilor de netemeinicie a actelor judecătorești contestate, pe care se întemeiază calea de atac, precum și dezvoltarea lor pot fi privite în esență ca o motivare în lato sensu a recursului.

La caz, recurenta nu a indicat nici o critică asupra soluției pronunțate de instanța ierarhic inferioară, fapt ce nu poate duce la identificarea cererii de recurs depuse la 10 decembrie 2021, ca un recurs motivat.

Astfel, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova, începând cu 20 ianuarie 2022 a dispus de suficient timp de a-și valorifica dreptul de a prezenta recursul motivat în interiorul termenului legal prevăzut la art.245 alin.(2) din Codul administrativ.

Or, fiind cel interesat de soluționarea cauzei în ordine de recurs, Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova trebuia să întreprindă toate măsurile necesare de a-și proteja dreptul de acces la instanță, după cum sugerează și jurisprudența CEDO, prin efectuarea actului de procedură până la expirarea termenului prevăzut de lege, la caz prin depunerea recursului și prezentării motivării acestuia în conformitate cu art.245 din Codul administrativ. Drept consecință, intervine aplicarea sancțiunii procedurale prevăzută la art.246 alin.(2) lit.e) din Codul administrativ de declarare a recursului inadmisibil.

Conform art.24 alin.(1) din Codul administrativ, participanții la procedura administrativă și procedura de contencios administrativ trebuie să își exercite drepturile și să își îndeplinească obligațiile cu bună-credință, fără a încălca drepturile procesuale ale altor participanți.

Bună-credință prezumă că partea este obligată să respecte termenele prevăzute de lege, or, termenul de recurs prevăzut la art.245 din Codul administrativ, este considerat un termen imperativ, absolut și peremptoriu, astfel că nerespectarea acestuia atrage ca și consecință după sine decăderea părții din dreptul de a mai exercita această cale de atac.

Prin urmare, nerespectarea termenului de depunere a recursului motivat se datorează în exclusivitate comportamentului pasiv al Casei Naționale de Asigurări Sociale din Republica Moldova, care trebuia să dea dovadă de responsabilitate și atitudine activă, folosindu-se cu bună-credință de drepturile și obligațiile sale procedurale. Or, admiterea spre examinare a unui recurs tardiv poate duce la încălcarea principiului securității raporturilor juridice garantat de art.6§1 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

Imperioase speței sunt și dezideratele statuate de CtEDO în cauza Ponomaryov vs Ucraina, conform cărora, deși, în speță nu este vorba despre desființarea unei hotărâri judecătorești definitive și irevocabile în urma admiterii unei căi extraordinare de atac în lumina unor circumstanțe nou descoperite, ci de redeschiderea unui proces după un interval considerabil de timp prin repunerea în termenul de introducere a unei căi ordinare de atac, totuși reînnoirea acestui termen după o perioadă îndelungată și pentru

motive neconvingătoare, reprezintă o decizie care ar putea înfrânge principiul securității raporturilor juridice într-un mod similar cu o cale extraordinară de atac. În acest caz Înalta Curte a reiterat că, ține de obligația părților de a lua măsurile necesare privind protecția drepturilor sale de acces la justiție.

În atare circumstanțe, declararea recursului depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova ca fiind inadmisibil este compatibilă cu respectarea prevederilor Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale.

În circumstanțele menționate, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova ca inadmisibil.

Conform art.230, 245 și art.246 alin.(1) și (2) lit.e) din Codul administrativ, completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus de Casa Națională de Asigurări Sociale a Republicii Moldova se declară inadmisibil.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
 judecătorul

Tamara Chișca-Doneva

judecătorii

Iurie Bejenaru

Aliona Miron